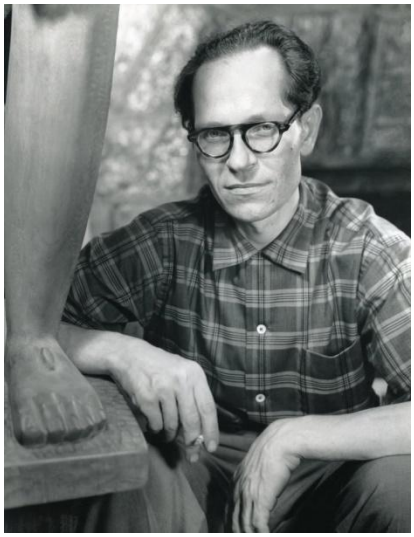


Vytauto Maželio nuotr.

Vytautas Kašuba

Vytautas Kašuba (tikroji pavardė Košuba, 1915-1997) – lietuvių išeivijos skulptorius. Marijampolės amatų mokykloje 1934 m. baigė medžio drožimo klasę. Po metų, kiek padirbėjęs skulptoriaus Juozo Zikaro dirbtuvėje, įstojo ir 1939 m. baigė Kauno meno mokyklą. 1994 m. Vilniaus dailės akademijos garbės daktaras. 1941-1943 m. Kauno taikomosios ir dekoratyvinės dailės instituto Skulptūros studijos dėstytojas, studijos vedėjas. 1944 m. pasitraukė į Vokietiją. 1947 m. atvyko į JAV, iki 1961 m. dirbo baldų dirbtuvėje Niujorke. Kūrybinio kelio pradžioje sukūrė monumentalių skulptūrų, Antrojo pasaulinio karo metais - kamerinių skulptūrų, reljefų („Kalinių išsilaisvinimas” 1942 m.). Nuo 1952 m. daugiausia kūrė religinės tematikos skulptūras iš medžio, akmens, bronzos. Nuo 1964 m. kūrė reljefus iš švino.

XX a. 8-ame dešimtmetyje sukūrė kamerinių skulptūrų (daugiausia moterų portretų, aktų) iš gipso, liedinto akmens, 9-ame dešimtmetyje sukūrė reljefus „Būties kelionė” (1984-1987), „Diena iš dienos” (1984-1988). Kūriniams būdingos apibendrintos formos, stilizacija. Parodose dalyvavo nuo 1937 m., dalyvavo 1939 m. ir 1964 m. Niujorko pasaulinėje parodoje. Kūrinių turi Lietuvos dailės muziejus (daugiau kaip 250 kūrinių) ir JAV muziejai.

„Vytauto Kašubos moterys, apšviestos „amžinojo moteriškumo” šviesa, prabyla gryna plastine poezija: nekasdieniška ori laikysena, santūrūs, grakštūs judesiai, iškilminga rimtis, jas supanti kilnumo, dvasingumo aura. (...) Skulptorius pažvelgė į portretą bei aktą kaip į struktūriškai stabilią būties apraišką. Dramatizmą, įtampą čia pakeitė aiškumas, paprastumas, simetrinė visumos harmonija (...) Antikiniam grožiui ir tobulumui artimus idealus, renesansiško vitališkumo ir žmogaus pilnatvės idėjas Vytautas Kašuba suvokė su neoklasiškąja pusiausvyra ir šypsena, teigiančia nuolatinę gyvenimo ir meno formų apykaitą, nenutrūkstamą jų susipynimą.”

Irena Kostkevičiūtė, Vytautas Kašuba. Žmogus Vytauto Kašubos kūryboje

(Vilnius: Regnum fondas, 1997): 135.

Angelų muziejuje-Sakralinio meno centre eksponuojama V. Kašubos kūrybos paroda „Būties kelionė“, kurią sudaro skulptūros, reljefai iš švino, bronzos, lieto akmens, gipso, keletas medalių ir piešinių iš Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus rinkinių. Paroda skirta šviesaus atminimo kultūros mecenatės Beatričės Kleizaitės-Vasaris gimimo 100-mečiui.

Kaip žinoma, B. Kleizaitė-Vasaris yra viena iš nedaugelio išeivijos kultūros asmenybių, atgimimo metais grįžusių į Lietuvą ir visas jėgas atidavusių jos kultūriniam atgijimui, meno puoselėjimui. Teigdama, jog žmogus turi pareigą savo tautai atiduoti jėgas ir kūrybines galias, B. Kleizaitė-Vasaris, vos tik grįžusi iš JAV į Lietuvą, ėmėsi iniciatyvos pirmaisiais atsikūrusios Nepriklausomybės metais Vilniuje pastatyti Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Gedimino paminklą. Kaip skulptoriaus Vytauto Kašubos įgaliotinė Lietuvoje ir aktyvi visuomenininkė ji įkūrė „Kunigaikščio Gedimino Paminklo šalpos Fondą“, kuriame buvo išrinkta pirmininke. Lygiai po trijų metų, kaip ir planuota, Katedros aikštėje paminklas buvo pastatytas, o šiandien parodoje „Būties kelionė“ galite pamatyti šio paminklo gipsinį maketą.

Svarbiausia V. Kašubos kūryboje – žmogaus tema. Skulptūrose, reljefuose konkretus žmogaus atvaizdas jungiamas su abstrakčiais elementais, ir tai suteikia kūriniams universalumo, o formos įvaldymo ir plastinės raiškos darna prabyla įtaigiai ir poetiškai. Pasak Irenos Kostkevičiūtės, „Kašubos menas neieško ekscentriškų efektų. Jis priešinasi ir medžiagos, ir dvasios chaosui, meninės formos ir gyvenimo netvarkai, atliepdamas visoje esinijoje, mažiausiuose jos elementuose – ar medžio lapo, voratinklio audinyje, ar žmogaus kūne – glūdinčius struktūrinius sandaros dėsnius. Ta prasme Vytautas Kašuba susiliečia su esmine mūsų šimtmečio modernaus figūrinio meno tradicija, kuri, puoselėjama ne vieno jo amžininko, kitų tautų žymiųjų skulptorių – Laurenso, Lipchitzo, Zadkine’o ar Marinio – kūryboje, teigia panašią nuostatą – atrasti figūriniuose vaizdiniuose būdingąsias ir pastoviąsias reikšmes. Tai patvirtintų ir Kašubos mintis: „Mano darbų pagrindu visuomet yra žmogus jo simbolinėj ir abstraktinėj buity“. Būtent „simbolinė“, ne empirinė buitis ir leido dailininkui kurti naują realybę, gilintis į visuotines žmogaus būties idėjas, jo substancinę tikrovę“.

V. Kašuba labai gerai piešė, ir jo piešinys, kaip eskizas ar projektas būsimai skulptūrai, – tai ne matytos formos ar kūno judesio atkartojimas, o kompozicijos bei apimčių studija, tinkamų sprendimų paieška, būsenos išraiška ir prasmingas įkomponavimas kintančioj iliuzinėj erdvėj. Kūrybos objektu pasirenka žmogų, juk, kaip yra tvirtinęs pats dailininkas, – „Žmogaus kūno formos per amžius buvo pagrindinė vaizdinės komunikacijos priemonė, itin palanki skulptūrai”. Vaizduojamas žmogus – ne tiek fizinė, kiek metafizinė būtybė, traktuojama lakoniškai ir abstrahuotai. Kartu dailininkas tarsi išgyvena ir žmogaus likimą, ir vaizduojamo laikmečio dramą.